P. van der Wiel

Kevers op de palen van zeeweringen

Aanleiding tot dit artikeltje is de door Dr. F. C. van Heurn in ons land aangetroffen kever *Helops rossii Germ.* in de oude paalweringen bij Mirns in Gaasterland (Fr.). *)Wonderlijk dat deze fraai lichtblauwe kever (13—20 mm) niet eerder in ons land gevonden werd.
Vermoedelijk zal dit wel komen doordat deze tot de *Tenebrionidae* (zwartlijven) behorende kever een nachtdier is.

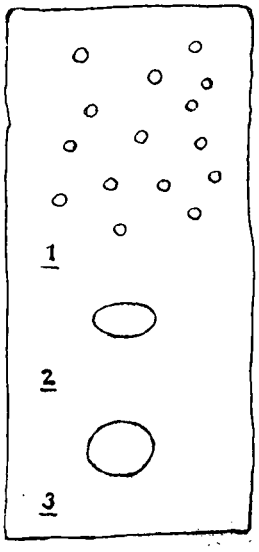

Vanzelfsprekend ben ik in gezelschap van enige entomologische vrienden tweemaal naar Mirns getrokken, nl. eind juni 1957 en eind augustus 1957. In juni vonden wij in het bijna totaal vermolmde hout verscheidene dode exemplaren en slechts één volwassen levend exemplaar, doch vele volwassene larven; in augustus daarentegen vonden wij in het hout een aantal vers ontwikkelde exemplaren, welke allen nog in de popholten zaten, benevens nog vele larven.
In de kweekbak ontpopten diverse poppen eind september-begin oktober, de verpopping heeft dus plaats in augustus-begin oktober.
Naar ik vermoed zullen de dieren 's nachts te voorschijn komen, de paring zal waarschijnlijk in september/oktober plaats hebben; de mannetjes zullen wel spoedig daarna sterven, terwijl de wijfjes weer in het hout zullen verdwijnen tot het afzetten van de eieren. De in juni aangetroffen dode exemplaren waren dan ook bijna uitsluitend wijfjes.
Nu is de vraag: hoe komt deze in zuid Europa thuisbehorende kever in ons land terecht? Waarschijnlijk zal zij destijds met wrakhout uit Engeland aangespoeld zijn en zich in de oude zeewering gevestigd hebben. Gezien de zeer talrijke vlieggaten is dat al zeer lang geleden gebeurd. In de Engelse literatuur wordt opgegeven dat *Helops coeruleus L.* langs de kust in palen, doch vooral in oude wilgen is aangetroffen in Zuid-Engeland (London-district en Wales), doch ik neem aan dat de Engelse soort eveneens tot *H. rossii* zal behoren.
Het is dus wel zaak ook elders naar deze kevers te zoeken, oude paalweringen zijn er nog wel meer in ons land, hoewel vele door nieuwe houten paalweringen, doch ook dikwijls door betonnen palen vervangen zijn.
Om het zoeken naar *H. rossii* gemakkelijker te maken, voeg ik een schetsje bij van de vlieggaten van diverse keversoorten uit paalwerk.
Palen, aangetast door *Codiosoma spadix Hrbst.*, een snuitkevertje, zien er uit of er met hagel in geschoten is (bij 1); deze snuitkever komt vooral in Zeeland voor, doch de paalwering bij Mirns was ook zeer sterk aangetast, hoewel wij de kevertjes niet gevonden hebben. De larven zijn, zoals de meeste snuitkeverlarven, dik, gekromd, bleekgeel.

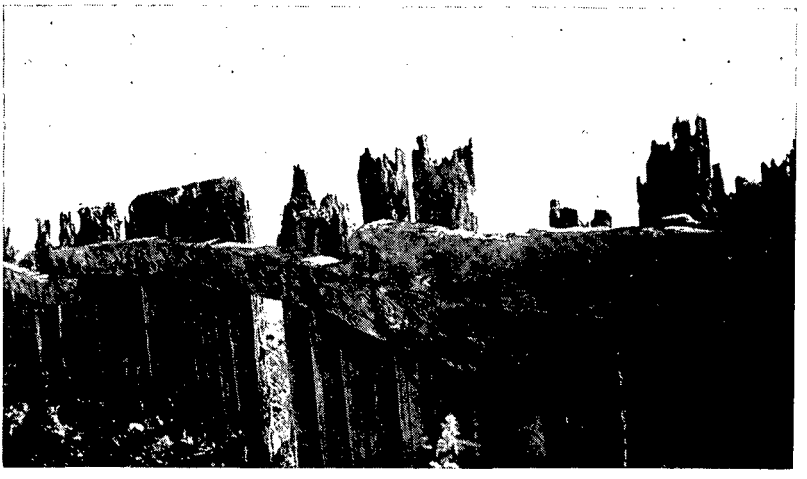

Paalweringen van Mirns *Foto: P. van der Wiel*

De vlieggaten van *Hylotrupes bajulus L.* (boktor) zijn veel groter (zie bij 2), ovaal. Deze soort was ook bij Mirns aanwezig, wordt verder veelvuldig waargenomen in telefoonpalen en ook in huizen, waar zij zeer schadelijk kan worden. De larf is gevormd als de meeste boktorlarven, kop en voorste gedeelte zéér breed, naar achteren versmald, lichaam afgeplat, bleekgeel.
Een vlieggat van *Helops rossii Germ.* is afgebeeld bij 3, groot, rolrond; de larven — knipkeverlarf-achtig — gestrekt, rolrond, geelachtig, aan het uiteinde met twee scherpe haken, welke in rust tegen de rugsegmenten teruggeschoven zijn.
In het hout bij Mirns vonden wij een aantal exemplaren van *Ocys harpaloides Serv.*, een klein loopkevertje, wellicht leven de larven van deze soort van *Codiosoma*larven.
Hoewel wij ze bij Mirns niet waarnamen, kan men in oude paalweringen ook *Nacerda melanura L. (Oedemeridae)* waarnemen. Deze soort komt in Amsterdam veelvuldig in tuinschuttingen voor, doch werd in Zeeland destijds zeer schadelijk aan oud paalwerk. De larve is rolrond, bleekgeel, voorste gedeelte tamelijk breed, naar achteren smaller toelopend.
In de winter en in het voorjaar kan men verschillende overwinterende keversoorten in paalweringen aantreffen, o.a. *Coccinellisten, Staphyliniden* etc.
Op Terschelling zijn de genoemde soorten nog niet waargenomen, doch *Nacerda melanura L.* is bekend van Vlieland en *Hylotrupes bajulus L.* van Vlieland en Ameland.
Ongetwijfeld is het van belang om oude paalweringen goed te bekijken en te onderzoeken, wellicht is hiertoe ook op Terschelling gelegenheid. Verder is dit ook een aardig onderzoek voor werkgroepen.
Voor berichten houd ik mij ten zeerste aanbevolen.
Doorwerth, Utrechtseweg 366.

---

*) Zie Entomologische Berichten, Deel 17, 1-X-1957.

Uit de natuurbescherming

Natuurbescherming en ruimtelijke ordening

De laatste maanden heeft de ruimtelijke ordening meer in het brandpunt van de belangstelling gestaan dan ooit tevoren: regelmatig verschenen krantenkoppen over achtbaanswegen, supertankers, nieuwe steden, overspill etc. De aanleiding tot al deze beschouwingen bestond voornamelijk uit de verschijning van een tweetal planologische publikaties over „De ontwikkeling van het westen des lands" en „Randstad en Delta". De twee rapporten sluiten aardig op elkaar aan, zodat een gelijktijdige bespreking mogelijk is. In het eerste rapport wordt de expansie van de Rotterdamse agglomeratie over de Zuidhollandse eilanden nog buiten beschouwing gelaten, terwijl deze expansie juist het thema van het tweede rapport vormt.

Het is onmogelijk binnen het bestek van één bladzijde ook maar de hoofdgedachten van de publikaties te releveren; daarvoor zij verwezen naar de zeer lezenswaardige rapporten zelf of naar andere besprekingen. Hier beperken we ons tot die aspecten, die voor de lezers van dit tijdschrift in het bijzonder van belang zijn.

In het eerstgenoemde rapport, van de zijde van de Rijksdienst voor het Nationale Plan, geldt onze belangstelling in de eerste plaats de natuurreservaten, recreatiegebieden etc., die in het ontwikkelingsschema zijn opgenomen. Het is dan wat teleurstellend te moeten constateren, dat in het rapport zelf niet over de betekenis van het behoud van natuurreservaten wordt gesproken. Wel is er een aantal vermeld op de kaart van het ontwikkelingsschema, maar deze vertoont (ook) op dit punt nogal wat compromissen. Zo staat bv. de Biesbosch zowel als natuurreservaat als als recreatiegebied aangegeven en, nog vreemder, De Beer zowel als recreatiegebied als als te ontwikkelen zeehavenindustriecomplex! Bij zoveel compromissen verwondert het, dat De Beer niet ook nog eens, en juister, als natuurreservaat is vermeld.

Een tweede bezwaar is, dat ook andere natuurreservaten niet als zodanig zijn aangegeven; zo zijn bijv. de plassengebieden zeer onvolledig gekarteerd. Van de nieuwe recreatiegebieden moeten Oude Maas, Waterland, het Enkhuizer Zand in de nieuwe polder Markerwaard en het Grevelingenbekken worden genoemd. Tenslotte verdienen de bufferstroken tussen de grote steden vermelding. Deze bufferstroken moeten er toe bijdragen de geleding van de Randstad in afzonderlijke agglomeraties te accentueren en zullen kunnen bestaan uit een open agrarisch landschap, waarin bij de vormgeving veel aandacht is besteed aan de recreatiemogelijkheden voor de naburige stedeling. Overzien we tenslotte het rapport in zijn geheel, dan luidt voor deze aspecten de eindconclusie, dat de recreatievoorzieningen vrij veel — ook creatieve — belangstelling hebben genoten, maar dat het behoud van natuurreservaten weinig aandacht heeft ontvangen.

In het rapport „Randstad en Delta", een studie over de ontwikkeling van het Zuidhollandse zeehavengebied van de Provinciale Planologische Dienst van Zuid-Holland, is de paragraaf over recreatie en natuur- en landschapsbescherming grotendeels gewijd aan de mogelijkheden van het Grevelingenbekken. Naast pleidooien voor brede bosgordels in de trant van de Brielse Maas, valt het op, dat wordt gesproken over de „dringende eis enkele eilandjes in de Grevelingen tot beschermd natuurgebied te bestemmen, in de hoop daarmee het eventueel verloren gaan van De Beer als natuurmonument van internationale faam en betekenis te compenseren". De wat cynisch geworden natuurbeschermer zou hier kunnen opmerken, dat sommige planologen blijkbaar meer aandacht hebben voor het — op zeer lange termijn — creëren van nieuwe natuurreservaten dan voor het behouden van de nog bestaande. Zo ware bv. niet over jaren, maar nù te denken aan de Biesbosch als een compensatie van „internationale faam en betekenis"!

Het rapport gaat verder uit van een zekere spreiding van industrie en zeehavenbedrijfsterrein over Rozenburg en Haringvlietbekken, met als gevolg dat men hoopt op een in hoofdzaak agrarisch blijvend Voorne. Voor de natuurreservaten aldaar zou dit uiteraard gunstig zijn. Wel moet echter reeds thans worden geconstateerd, dat men van economische zijde sceptisch staat tegenover de mogelijkheid van de genoemde spreiding en voornamelijk een ontwikkeling van Rozenburg verwacht. Zou deze laatste visie juist blijken, dan zouden op Voorne ook grote woongebieden moeten ontstaan met alle bezwaren van dien voor Voornes Duin. Het wil ons voorkomen dat de natuurbescherming daarom niet met al te grote gemoedsrust de in het rapport geschetste ontwikkeling kan afwachten.

9 april 1958. *Peter Nijhoff.*